

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶ / ۰۲ / ۰۹

یونس نگاه

تمرین گذار از وضعیت قبیله‌ای

تا وقتی شرایط اقتصادی و زیربنایی مساعد نشود، وضعیت کلی جامعه تغییر نمی‌کند. از این رو در افغانستان تا وقتی صاحب سرک و برق و بازار و فابریکه نشویم و قدرت بازار محدودیت‌های جغرافیایی را از راه بر ندارد، ما عمدتاً مردم قبیله‌ای باقی خواهیم ماند. اما این تحول تدریجی است و حالا نیز بخشی از جامعه، به‌ویژه آنانی که از چنگ چشمه و رمه رها شده و از راه تحصیل یا کار حرفه‌ای به جمعیت متحرک و سیال پیوسته‌اند، پیش‌قراولان عبور از وضعیت قبیله‌ای اند.

یک مشکل وجود دارد. این پیش‌قراولان شاید از لحاظ مادی و عملی وارد مرحله تازه حیات اجتماعی شده باشند، معاش‌شان به نظام زندگی روستایی وابسته نباشد، در محیط بسیار متفاوتی چون کابل، نیویارک، انقره، تهران یا هامبورگ زندگی کنند، ولی از نظر فرهنگی و ذهنی تغییر نکرده باشند. ممکن است باورها و ذهنیت‌های این جمعیت کوچک اما پیش‌گام از جوی سنت و قبیله و قریه آب بخورد. ذخیره لغات‌شان، شوخی‌ها، ضرب‌المثل‌ها، قصه‌ها و رویاهای‌شان هنوز بسته به چشمه و جوی و رمه باشند، چرا که فرهنگ حاکم جامعه هنوز قبیله‌ای و روستایی است و این اقلیت در حال تغییر نتوانسته‌اند فرهنگ و ادبیات و شیوه مدنی را تثبیت کنند.

کنله اصلی این جمعیت «پیش‌تاز» از این کمبود آگاه نیستند، ولی کسانی در میان آنان متوجه این تناقض می‌باشند. این «کسان» وظیفه دارند فرهنگ‌سازی کنند، و با رفتار و گفتار خود جامعه را تمرین زندگی غیرقبیله‌ای بدهند، به‌خصوص آنانی را که از نظر مادی وارد زندگی مدنی شده‌اند ولی ذهن‌ها گرفتار فرهنگ قبیله‌ای اند.

آنانی که از این ضرورت فرهنگی و سیاسی آگاهند و نقش سازنده خود را در گذار از سیاست و فرهنگ قبیله‌ای ارزش می‌دهند، می‌توانند الگو شوند و به اطرافیان و نزدیکان و دوستان و مخاطبان تمرین سیاست و فرهنگ مدنی بدهند.

همین‌ها می‌توانند شوخی‌ها، طعنه‌ها، دشنام‌ها، تمجیدها، مثل‌ها و قصه‌های خود را آگاهانه اصلاح و به‌روز کنند. مثلاً اگر اینان از بیان طنز و شوخی قومی قصداً اجتناب کنند، در فکاهی‌ها و دشنام‌های خود از عباراتی با بار مذهبی، زبانی، قومی و سمتی اجتناب ورزند و در تمجید و تمثیل هم بکوشند گرفتار کلیشه‌های آن چوکات رایج نمانند، با این کار الگو می‌شوند.

یک مثال: اگر می‌دانیم که پدر فلانی سید بوده ولی خودش پیشوند سید به نامش نمی‌افزاید و دوست هم ندارد که سید خوانده شود، او را به هیچ نیتی (احترام، شوخی یا تحقیر) بچه سید، آغا صاحب، سید یا اولاد پیغمبر نگوئیم یا وقتی که از او خوش ما نمی‌آید با «دشنام‌های» ضدسیدی رایج در بخش‌هایی از افغانستان خطاب نکنیم. همین‌طور در برخورد با افرادی منتسب به سایر اقوام، اقشار و گروه‌های مذهبی و فرهنگی پیوند نیک و بد بین شخصیت و قومیت،

د پانو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دليکنې دليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په خير و لولئ

مذهب، سمت و زبان آنان قابل نشویم بلکه فرد را با صفات و مواضع و جایگاه فردی و سیاسی‌اش خطاب کنیم. با این کار می‌توانیم گذار را تسریع کنیم.

آرشیف: نو بیسنده در پورتال افغان جرمن آنلاین

د پانو شمیره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ